

509(3)

1-11*

1509(3) P.P. 12/11
 Dr N. J. v. Warmelo, 30/10/41
 Thobela Morena, Details abthistory of Maloka
 Ke amaretše lengolo la xoxa ka
 K84/75 29-10-41
 J.C. Maloka
 (12/-)

leboxa xo kwa dihlatso byole kaxe lehlatso tše xole
 ke swanetše xo ngwala dipampiri tšediathši. xo lo leile xo
 le tšwela la hwetša ke šetše ke ngwadile tšeka ka
 xore ditla latela tše uwe. ke kwele ketta ngola ka yone
 keletšo ewe ke romela tše kaxore eke šetše ke di
 ngwadile.

Nke kee ka jollako tseni dihlatsoeng
 kaxore kuthšobela tše ea tšona, nke kee
 tseni hlalotsang ea byone [boxosi bya
 ke hobolotšeng bya matkubu Moani, oabana
 ke ba xa mploka Byak Maina aitha
 jelo xib diboko le muthopho Banna ba
 Babina Phukuwe

Molemane. Sefasa Maloka
 Lema, ke Bathokoa. Mpe-ena
 obina Katomo. Motimel obina
 Puitsi, kaxona Matkubu-kaxona
 Matebele Babina Phukuwe kamoka klexo
 Ng, kebaga Maloka. Bare xo babarda bare
 ke Basala. Ea Phukuwe Tona situma tše.
 Morabeng catswela nke Searkaxa terekuwa
 ka dingwe ditkala Phukuwe ke mpe dinama

more details all
 Maloka pp.
 original
 Maloka

2 509

8/75

K34/75

②²
2

lithalo kea masebeng Batho ba -
 Mma- Siboko Siboko Tibe sa
 bathokwa Siboko Sesabokwe xo
 baneng. Bathababaki Basa Maloti
 Phukwe ealla xabaji Basia xo-
 Nkxa molomo

Kubona bany bakfas
 lona la xa molomo la Rekeke
 xoba le bona Batswa matibeleny
 xa Mahlako a Makōfōki a Mapoxo
 lebona bar pe bakile badula thabany
 engwe xore bafihla fa thaba eo Basa
 ke Titilya thaba ea makxolo Basa
 Baile Basika thaba eo ka kxomo le se
 Resatsibe xore ke xomany. Kabaka lo
 re Badile menyany xe ba ethela Basa
 Putswa Titilya thaba amakxolo thaba
 le xikwa ka kxomo maloti ea ba-
 pheta ea letsiko Putswa Masifa le Mo-
 tswa khuloano Putswa mmasifa-
 Maadala xaleny

J. Maloti

509

8/75

J.C. Maloka (3)

K34/75 Sehla School (3)

P.O. Boyne

via Pietersburg

27th October 1941

K34/75

Ditaba tša boxolo xolo,
Thobela Kxoši.*this is about
Molepo's tribe*

Byale kaxe keile kare ketla ngola le-
ngolo le latelang lela lehono kengola mona xore nke ke bfe-
le ka boxoši bya xeso byaxa Molepo, le setšaba seo.

Taudišo:

Lemo Kxwa wa setšaba se:

(1) Baxa-Molepo xase setšaba se
se tšwalešweng le Faseng lena, (2) Ke Makxa-
laka a dingotlo (3) Xothwe e bare xeba beola hloaxō ba beola
meriri kata matheko ba šadiša motsētse mo xare xa hloaxō
(4) eveng ke ngotlo la Kxaka) bō tōkeletšē o e ya ka moraxo
4) Kabaka leo ba babitša Makxaka a dingotlo. Xamme ke
batho batšwang theko ya Tswella. 5. Bona le baxa-Makxoba
le ba xa-Mathabatha. 6. Batho ba Kxoši ya bona ke Makxoba
o latela ke Molepo moraxo ke Mathabatha. 7. Makxobay
Mmathswane (ena Molepo) le Mathabatha. 8. Yare xe baetšwa le
Faseng leo laxaxaba ba ya tšwang xolona, Baba bathla lefase
leo lehono le bušang ke Kxosi Mmamabolo, tšo mobarexo
le Kxitha, fela fao bare exo metšhe sešukwane sese rithši
ke Kabaka leo telehono baxa-Molepo baipi. Baxo xore, 7e batho la

509

(2)

8/75

K34/75

④

4

Šwang Sešunkwane sa Kxatta Khungwane Mantlaxale.
 1) Xona fao kemoo baile baaxoxana le moxolwane watona
 Makxoba (10) ena a ya a dula fela fao xobitšwaxo xa-Makxoba
 Baratho bao ba babedi (Banyanana) Molepo (Mmathswane)
 le Mathabatha. Lebona batho ba ya xodula fela moxong fao
 barexoxo ke Matsungwaneng Mehteng eno xo bušwa ke
 Molepo fela fao. Fao Mathabatha a tloxa a ya a dula fela
 barexoxo ke xa-Mathabatha lebona Mmathswane (Molepo)
 a tsena ka fano seleteng a dula fela moxoxo ke xa
 Matlanē xo bitšwang kala Moxefexefeng lebona. Ba
 hwetša letase lena ele laxa Peloy ya Kxomo yo papa xo
 eleng Maloka Ramohwela Saxe ohoše bana^{ba} Bahulwana
 Moraxo a hlahlexa baso. Yaba ena Molepo oe peya ka fano
 xa yena Felo-ya Kxomo-ya Marexa-Selapi šetša moxwaneng
 Seroxole Mmapelwana. Banna bao ele bono Makubu
 (Matebe axa Mahlako) Rekwa xoba ona Matebele
 Mommohla eleng baxa Molelemane, babe baena le pušo o
 thata. Babe bare xe batsama bakxethiša dikxomo le metsana
 metsana. Rekwa xoba xeba hwetša o šona selo baxoleka ka
 thišo ša (baxo hlaba ka lerumo) ka baka leo babitšwa Makubu-
 Kxomo. Malebele bahloka Kxomo baja motho. Et se xona
 fao naxa^{eba} ele lešoka xo bola wa diphofole dipohu, dinare
 diphoōfōlō kamoka tše dikxolo ka mehuta mahlakori
 Mahtat a tšona a e ya xo Kxosi pelo ya Kxomo (Molelemane)

3

509

8/75

K34/75

⑤
5

mahlakori a a diphōōlō le ya dikxama le diloba tša mehuta
 -huta. Yare kamoraxo xa mangua e mantšhi bašimane ba
 Makxalaka (baxa-Molepo) baxa laba Makubu (Matebele baxa
 Molelemane) Tšebaxong (KanoKeng) ya remane Kadithoka aKa
 maswika ba Makubu ba raka ba xa-Molepo yare e, xososa
 baxa Molepe batla lebaxolo babona ba raka Makubu, yaba
 Makubu le ona a bitša masoxanyana a xabo ona, batla ba
 raka Makxalaka yaba ntwana e tšena ke banna fao xwabaxo
 thata xose e Kwa, Kwa Makubu obe a ena lepušo ethata
 e sehloxo. Matswetla Makxalaka la thsoxa Kudu a tšeba xoba
 xeaka fenywa atla swarwa kanpe, xona fao a e phla maatlak
 yaba Maxoto a mantšhi a tšikiša Makxalaka, Eupya lexa
 xole byale; Makubu ana baraka Yare xona fao, xe babona
 xoba baka sefenye Makubu, banama ba loxa maano. Bakixe
 tha. Bathepa (dikxarebe) tše dintšhi bababitšaxo sora sesole
 ba ba bala ka taxa ya marumo, ba bahlama ka kala tša
 marumo. Ba balaela xore le ro xore fale xore Makubuale ba-
 ne are dira sitšile lename le bokane fasole dule, le tlare
 xobōna itwa e swarane kowa matseng wa Makubu,
 le name le timelele basehe ba tšeba xore na leile kae.
 Re rata xoloxa mano xore ye ba fēenyē, bathepa
 (dikxarebe) tša dume. Byale bare xodira tša banna
 bu kxetha masoxana a tšebang xobetša mesebo ka xore
 ebe ele matswetla

509

8/75

K34/75

⑥₆

4

babile baena lebaxa-letsuwa, batho ba tsebang masebo
 kudu bare xo masoxana ao bakxethileng bare
 lena tse yang muma le maseboé tse tsepe le di
 šu tša dikxama (malaka o mileng) letlare mola ntwa
 ê swarane le thumaše dišu tše, ka mollo, ledihlamele
 mesebong. Ke moka lena masoma wa lena le hare mola
 thoka é éja motho, selêpê sé éja motho, thšoša e
 xêbêta motho, xae thata ntwa e swarane, lena le ngana
 nge mara a lena le betše masebô e nang le
 dišu tše thumašitšeng mollo. le hlabe dintle
 tša makubu. Banana butšwa ba la tela makubu
 motseng bare xe ba rôta xa mosadi a bea phaphi
 ya mokroši (ahlaba mokroši) are i-i-i-u, i-i-i-u
 i-u a kaa matebele a haka kxama aja motho
 are šiba! baxwera ba lena masepaneng a bana
 ba lena (pele xa metse ya lena) yaba ba a tšwa
 matebele maso a mmaxotekwa ka kxama, bare
 phōrō-bērō (bahlakana) lepe sja motho thoka
 ya phšatta motho ka xore ntwa ya basotho ebe
 esena dithunga, bahlakana ka dilepe baremane
 ka tsena bahlabana ka dithšoša ba be thane ka
 dithoka ba dutši a ethšireletša ka dikotse
 etse makubu aile xobona bathepa bale bare
 ke diran.

509
5

8/75

K34/75

①
7

Yare xe e swarane, bale ba mesebō ba tho-
 ma xobetša mesebo enang lemello ka disu,
 tša phsa tšela xadimo xantlo tša Makubu, phe-
 fa ya bu tšwetsa mollo oō. Yare xe othoma xo
 thunya, bathepa xe ba bona meši e thama xo thu-
 nya ba tšamelela yaba motse a thama xošwa.
 Xe o eswa mokroši wa hlabya li-li-ku! Maku-
 bu motse a waswa, yaba matebele bare e
 yaja! ba thšaba, ba xepola xore sera sela ba se
 boneng kawa kxole, eeng dikxarebe tšela tša
 xo swanthešwa le bana ba dira. Banama bare ka
 tse batsene ka xae ba setše bafišitše motse ya
 ba xona xo fenywa xa makubu xona fao xobolaiwa
 e kxoši Peto-yakxoma. Exe badula Peto mo
 barexo kexa Mmthethepane xona byale xo bitšwa
 Thabaneng xa-Mpe xona kama xare xa Selete
 sa xa-Molepo xo Hoxa tšatši leo banama
 ba bitšwa Makubu antlo tšaxoswa. Naxa
 yaba ebe ebitšwa yaxa Peto-ya-Kxoma Seroxole
 Mmapeliana baxa Molepo ba swaela leina
 la Seroxole, banama bare xosha naxa bare leha-
 -no kexa Seroxole Mmathswane xa Tlou ya tum-
 -la moxaba Hwana tšaja Kxabane. Ka xo-
 -bāo babina tlou yaba Lekubu— e leng

509
6

8/75

K34/75

⑧

Molelemanane wa Maloka a thoma xoloba
Kxalaka lela eleng Molepo. Yaba ešee Molepo a
beya Molelemanane xoba hloxa yee Maxote a se-
thšaba saxa Molepo makošš a makubela xottoxo
fao keee xe abušša kaxa hlatta reana aere
tšebang.

wa bong
mothopo)

1. Maloka Maloka ke enye ona mothopo
2. Pelo-ya-Kxoma Molelemanane ke lela lele fetšileng
3. Mma Kxolane Molelemanane
4. Ramapeudi Molelemanane
5. Matōkō Molelemanane
6. Mphsiri Molelemanane
7. Mmakuba Molelemanane
8. Tseke Molelemanane
9. Sexwata Molelemanane
10. Mmamasethe-ylene ke rangwane a
diKxošš. 11. Lehano ^{ke Kxwati Sefara} asuaretše Monyama Molelemanane ma-
rwa wa yena Sexwata eleng yena Kxosi ka sebetš
ka xoba eše mošimane yaka le Kanang mengwaxa
atšeletšeng ke tšana ditaba tša boxošš byaxa Molepo
ke kaba leo meleke kamolka ya Xotšwa kwa bohlabela
ba etla mono dikardong tša Pietersburg Polokwane bare re
ya Makubuni Matswetta le ona atšilalatsa are
Mokubela J.C. Maloka

509

No 1

875

Jemaloka 99

K34/75 Sehlale School,

P.O. Boyne,

Via Pietersburg

22-10-1944

about
Molepo +
Maloka
his classKse
24/10/44

Dr. M. J. v. Warmelo

Thobela ya Mašako Kxoši Morena.

Ka a morwa

tše lengata la lena Xamōxō le mōputso o eleng 10/10
 Ke ya leboxa morena. Ke Ha thoma xo laodiša difaba
 tšediilang, le ditiro tše di diraxetšeng Kxaušwi. Sebete
 sa xešo ke xa-Molepo, Se Kxoši ya sōna e dutšexo ole
 Setlakalane, Ramaseo. Sereto Moraswi Mothopha Molepo
 ba bina Tlou, Maxoto a selete seo. Hloxo Malelemane-a-Makka
 molatedi Mōgano-Leboyaxanyane, Kante le baa xonang le maxa-
 twana a mang a lesome le metšo e mebedi ngaka ya selete se
 ke Motimele le lokong ka Lethamaxa ngaka ya xanthša dira
 (xofoka marumo) xo wetša bodikana. Xomme xe Kxoši Setla-
 kalane a (u)hile ditulong tša xaxwe xa dula morwa a xaxe wou
 lwapa le lenyane le lelatelang Mohumaxadi. Xobane le lexole e
 se, bana a buša ngwaxa otee. Ka ngwaxa o hlatlamang a
 nthša koma (a wetša bodikana) Xomme a seke a dumela xobitša
 ngaka Motimele a fapana le sechaba aba a nyaka moxwerana
 wa xaxe⁴ wa ngaka, leina la ngaka ee ke Mafetwa Mōgano yena
 Kxoši MmaKxwana ase maxoto Kamoka (Mantona ka moka)

2 509

8/75

ESE 24/10/41 K34/75

⑩ 3
10

Are meroto ya lena ka moka e bewe ke Mafetwa xo
ntona Mogano madikana a hwa morotong le xoto Molekmane
ena obe a axile moroto wa xaxwe xo tee le magato a xaxwe
Tema le Motimelet Madiga a axile wa xaxe Kxawfswi le bonga
moroto, (mphatho) Tladi ya thaxa ya bethe moroto (mphatho) wa
Lexoto Madiga ya xobatsa madika a manthasi xwa hwa badi-
kana ba bane (4) yaba mahlata (saile se aila) ka xobane xa-
Hoxa lelxoto-xole seiraka rakwa bare Tladi eile ya bethe moroto
(mphatho) a e xo aloša bonikano bya uwe yena Kxoši Mmakxwana
a babya Kudu le yena ngaka Mafetwa a babya Kudu.
Kxoši Mmakxwana a hwa mo selomo sa 1940. Mafetwa Moxane
yena oša phela, ditulong tša Kxoši Mmakxwana xwa dula mo
ratho wa xaxe (monyanane wa xaxe) Pharakwane Molepe gomme eare
Kagoba gobe goweše, Bodikana, qoswanetše go wela Byale leena
antheša koma ya basadi, (a weša Byale) xona fao leena a sesa rata
xo weletja ke ngaka e ya mogxolwane wa xaxe eleng ngaka Mafetwa
Mogano a e nyakela ya xaxe. Monna ya bareng Jan Maxwaxa Mo-
xale xaele Lexoto Madiga yare Kaxoba Tadi e ile ya bethe morotong
wa ga xaxwe (mphathong) a sesa rata xore a weletše ka ngaka yeo ya
Kxoši, ae nyakela ea xaxe Ngaka Monna moxob monanye Molepe,
xore a mohaxišetše Byale. Anama xona fao ena Monanye yo leena la
xaxe le leng e leng Notō Molepe, a Kxopela xore le yena a wetše
byaxaxe a dumelelwa, anama a hlaxiša bya Lexoto Madiga a
hlaxiša byaxaxwe, Xaele Jan Maxwaxa Moxale a hlaxišetša maxoto.

3 509 8/75 ka 24/10/41 K34/75 * (11)

Kamoka a setšhaba le ba Kroši ka Yare ka 14-10-1941 nkase pele xafao
ngwale ye barexo ke Mokohe wa byale (wa boxaxa komapele) morodi
wa Sexwana, ^{Lepule} a hwa ka xobane motlei wa morote e se ena monye
wa morote (Maka ya selete) Sela beyala (Seo barexo se sete sa dirwa
se sete sa dirwa) xware ye ye lexato Madiga Maka Monanye Molope
a hwa bošegane byala Sandaxa sa ka 19-10-1941, lalekane xaxo Kengata
byale Mananyaxa sea balokwa bare a salitšise saletetše mokonyane wa
gaxaxo, Kroši Mmamahola Letsirata.

Tše ding šitši, ke Homaxaritšša xodimo xaxo (šelešaxa) tšeo
tšeo, nyšeišša.

Xe monna a nywetše mosadi xompe nšedi ye abekwa
xomme a hwas a sentšwa a eba le ngwana, xoba a sahe
ngwana otee xoba banta ba bedi, baba lesaxana le o, le bexa
le tšere mosadi tšeo banta ye xoba mahi ba ya xonyaka emangwe
sadi lexatong la ye, xore a tšeo xolwela diššuwana xoba di tšuwana
na tšeo moxolwaxo (xofepa di tšuwana) ye wa moraxo obitšwa
moya ntlo, xomme le yena a ya nywalwa ka dikxama xaxo ngabe
a phale le wa pele, ke mox ^{xo tang} xang le seema se seng xe basetšo
Seserexo moya ntlo o ya nywalwa nbe a phale le monge
bo xadi.

J. Enaloka
End. S. 509.